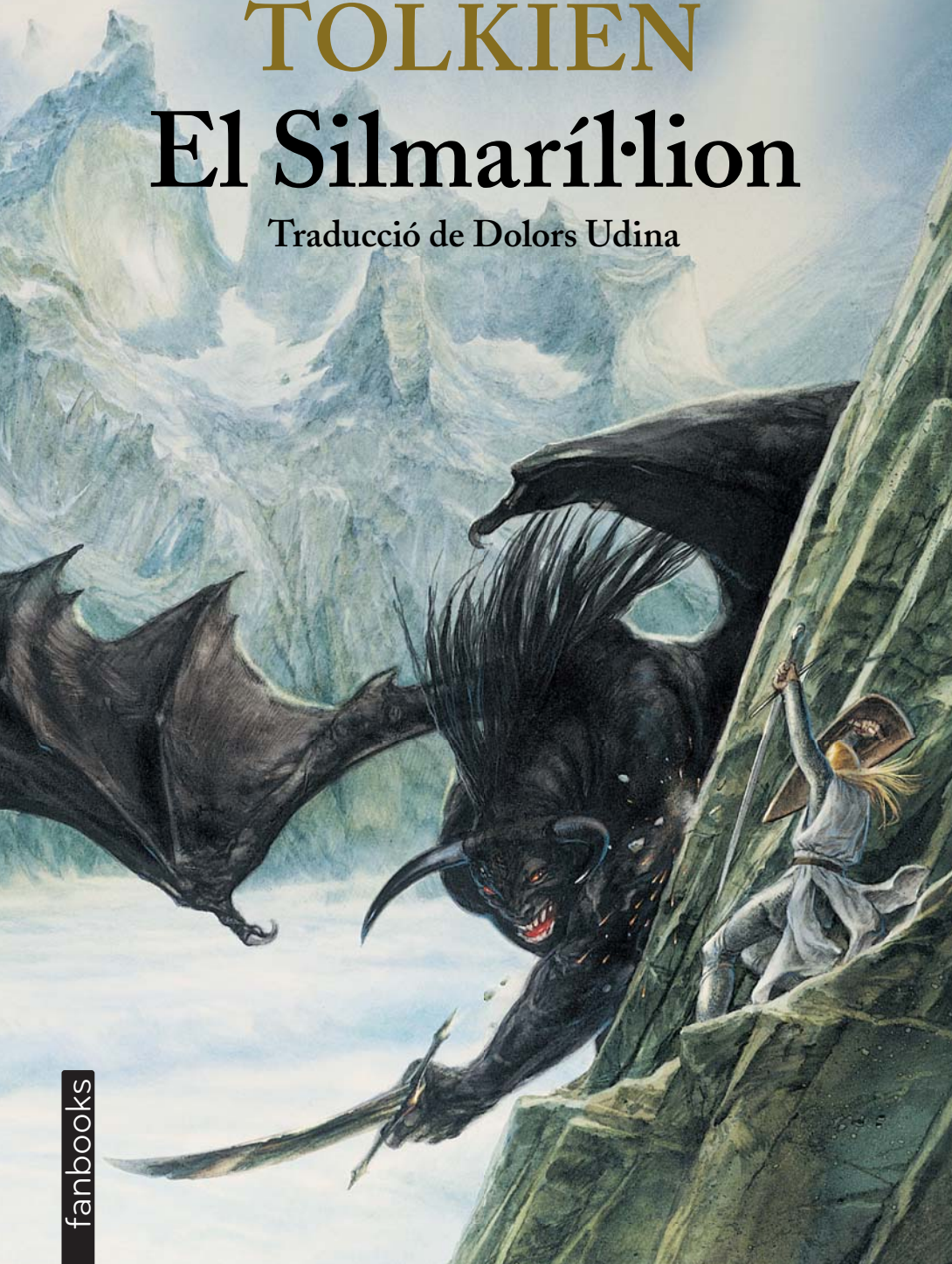

J. R. R.
TOLKIEN
El Silmarillion

Traducció de Dolors Udina

J. R. R. Tolkien

El Silmarí·lion

Traducció de Dolors Udina

Fanbooks

Títol original: *The Silmarilion*

© George Allen & Unwin (Publishers) Ltd., 1977

L'autor té garantits els drets de ser reconegut com a autor d'aquesta obra.

© de la traducció: Dolors Udina Abelló, 1991

© Edicions 62, S. A. Fanbooks, 2021

Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

www.fanbooks.cat

© de la il·lustració de la coberta: John Howe

L'edició original d'aquesta obra va ser publicada en anglès per Harper Collins Publisher Ltd., amb el títol: *The Silmarilion*, de J. R. R. Tolkien.

La primera edició en català va ser publicada per Editorial Empúries el 2001

Primera edició en aquest segell: setembre del 2021

ISBN: 978-84-18327-61-2

Dipòsit legal: B. 11.354-2021

Imprès a Catalunya

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

AINULINDALĒ

La Música dels Ainur

AL COMENÇAMENT ERA Eru, L'Únic, que a Arda és anomenat Ilúvatar; i féu en primer lloc els Ainur, els Sagrats, engendrats pel seu pensament, que eren amb ell abans que res fos creat. I els parlà i els proposà temes de música; i ells cantaren davant seu, i l'alegraren. Però, durant molt temps, cadascun cantava sol, o potser amb algú altre, mentre la resta escoltava; perquè cadascun comprenia solament aquella part de la ment de L'Ilúvatar de la qual provenia, i avançaven molt lentament en la comprensió dels seus germans. Però escoltant escoltant van assolir una comprensió més profunda i van anar acreixent la unisonància i l'harmonia.

I ocorregué que L'Ilúvatar convocà tots els Ainur i els comunicà un tema poderós tot oferint-los coses més grans i meravelloses que les revelades fins aleshores; i la glòria del seu començament i l'esplendor de la seva fi sorprengueren els Ainur de tal manera que s'inclinaren davant L'Ilúvatar i restaren en silenci.

Llavors L'Ilúvatar els va dir:

—Del tema que us he comunicat, vull que feu ara junts en harmonia una Gran Música. I com que us he encès amb la Flama Imperible, mostrareu els vostres poders en l'embelliment d'aquest tema tot valent-vos cadascun, si voleu, dels vostres pensaments propis i de les vostres habilitats. Però jo seuré i escoltaré, i em farà feliç que, a través de vosaltres, despertí la bellesa gràcies a la cançó.

Aleshores les veus dels Ainur, com d'harpes i de llaüts, de

cornamuses i de trompetes, d'orgues i de violes, i com veus incomptables cantant amb paraules, començaren a conformar el tema de L'Ilúvatar amb gran harmonia; i s'alçà un so d'inacabables melodies intercanviables entrelaçades amb una harmonia que ultrapassava l'oïda i arribava a les profunditats i a les altures, i els espais de l'estança de L'Ilúvatar s'ompliren a vessar, i la música i l'eco de la música ompliren el Buit, i ja no n'hi va haver més. Mai més no han fet els Ainur una música com aquesta, tot i que diuen que els cors dels Ainur i dels Fills de L'Ilúvatar encara n'hauran de fer una altra de més gran davant L'Ilúvatar després de la fi dels dies. Llavors els temes de L'Ilúvatar seran afinats correctament i assoliran l'existència en el moment de ser pronunciats, car llavors tots entendran plenament la part a ells destinada i cadascun tindrà la comprensió dels altres, i L'Ilúvatar, complagut, concedirà als seus pensaments el foc secret.

Però ara L'Ilúvatar, assegut, escoltava llarga estona amb complaença, perquè no hi havia errades a la música. Tanmateix, a mesura que el tema anava progressant, a Méلكor li anaven entrant ganes d'entreteixir-hi assumptes de la seva pròpia imaginació que no estaven d'acord amb el tema de L'Ilúvatar, bo i cercant d'augmentar el poder i la glòria de la part que tenia assignada. A Méلكor, entre els Ainur, li havien estat concedits els més grans dons de poder i de saviesa, i compartia els talents dels seus germans. Sovint, tot sol, s'havia endinsat a l'espai buit en cerca de la Flama Imperible; car el cremava el desig de donar Ésser a coses pròpies, i li semblava que L'Ilúvatar no s'ocupava del Buit i la buidor el neguitejava. Però no va trobar el Foc, perquè està amb L'Ilúvatar. Tanmateix, en la soledat, havia començat a concebre les seves pròpies idees, diferents de les dels seus germans.

Trenava, doncs, algunes d'aquestes idees en la música i tot d'una s'alçà una dissonància al seu voltant i molts dels que cantaven a prop seu se sentiren abatuts, se'ls trasbalsaren els pen-

saments i la música va defallir; però n'hi va haver alguns que miraren de seguir el seu to per comptes de seguir amb la inspiració del començament, i la dissonància de Mèlkor es va anar escampant i les melodies que s'havien estat sentint abans naufragaren en un mar de sons turbulents. Però L'Ilúvatar romanqué assegut i escoltant fins que va semblar que a la vora del seu setial es desfermava una violenta tempesta, com d'aigües obscures que es feien la guerra amb una còlera implacable que mai no pogués ser del tot apaivagada.

Aleshores L'Ilúvatar s'aixecà i els Ainur s'adonaren que somreia; i bo i alçant la mà esquerra va començar un nou tema enmig de la tempesta, igual i alhora diferent del primer tema, que va prendre embranzida i adquirí nova bellesa. Però la dissonància de Mèlkor augmentà l'enrenou i competí amb ell, i hi tornà a haver una guerra de sons més violenta que abans, fins que molts dels Ainur s'alarmaren i deixaren de cantar, i Mèlkor portà la veu cantant. Aleshores L'Ilúvatar es tornà a aixecar, i els Ainur s'adonaren que feia un semblant sever; alçà la mà dreta i, entre la confusió, va aparèixer un tercer tema que era diferent dels altres. Perquè al començament semblava suau i dolç, un mer murmuri de sons lleus en delicades melodies; però no podia sufocar-se i anava adquirint poder i profunditat. I va acabar semblant que hi havia dues músiques que progressaven al mateix temps davant el setial de L'Ilúvatar, i eren pregonament diferents. L'una era profunda, ampla i bella, però lenta i amarrada d'una pena immesurable de la qual provenia principalment la bellesa. L'altra ja havia adquirit una unitat pròpia; però era forta i vana i es repetia infinitament; i no era harmònica, sinó que era més aviat el clamor unisonant d'un estol de trompetes que bramaven unes quantes notes. I el clamor mirava d'ofegar l'altra música amb la violència del seu so i, en canvi, aquesta semblava fer-se amb les notes més triomfants i teixir-les en la seva solemne partitura.

Enmig d'aquesta pugna que sacsejava les estances de L'Ilúva-

tar i estremia els silencis fins llavors impassibles, L'Ilúvatar s'alçà per tercer cop amb un semblant terrible. Aixecà presentment les dues mans i, amb un acord més profund que l'Abisme, més alt que el Firmament, penetrant com la llum del seu ull, L'Ilúvatar féu cessar la Música.

Llavors parlà L'Ilúvatar i digué:

—Poderosos són els Ainur, i el més poderós d'ells és Méلكor; però que ell i tots els Ainur sàpiguen que jo sóc L'Ilúvatar i us mostraré les coses que heu cantat per tal que vegueu què heu fet. I tu, Méلكor, veuràs que no pot tocar-se cap tema que no tingui la seva font més profunda en mi i que ningú pot alterar cap música a despit de la meva voluntat. Perquè aquell que ho intenti demostrarà que és un instrument meu en la concepció de coses més meravelloses que les que ha pogut imaginar ell mateix.

Aleshores els Ainur tingueren por, tot i que no havien entès ben bé les paraules que se'ls dirigien; i Méلكor se sentia aclaparat de vergonya, de la qual es derivà una ràbia secreta. Però L'Ilúvatar s'alçà esplendorós i s'allunyà de les belles regions que havia fet per als Ainur; i els Ainur el seguiren.

Però, quan arribaren al Buit, L'Ilúvatar els digué:

—Esguardeu la vostra Música! —I els en mostrà una visió tot oferint-los imatges d'allò que abans era so; i van veure la imatge d'un Món nou, un globus enmig del Buit, que s'hi sostenia però no hi pertanyia. I, mentre miraven i s'admiraven, aquest Món començà a desplegar la seva història, i els va semblar que vivia i creixia. I quan els Ainur hagueren contemplat una estona en silenci, L'Ilúvatar tornà a dir:— Esguardeu la vostra Música! Això és la vostra cançó i cadascun de vosaltres trobarà en les imatges que us presento totes aquelles coses que creieu haver concebut o inspirat. I tu, Méلكor, hi veuràs tots els pensaments secrets de la teva ment, i t'adonaràs que no són més que una part del conjunt i tributaris de la seva glòria.

I moltes altres coses digué L'Ilúvatar als Ainur en aquella ocasió i, com que recorden les seves paraules i coneixen la música que creà cadascun, els Ainur saben moltes coses que foren, són i seran, i poques coses se'ls escapen. Tanmateix, però, hi ha algunes coses que no poden veure, ni sols ni consultant-se els uns als altres; perquè només a L'Ilúvatar li ha estat revelat tot l'avenir i, així, a cada edat es presenten coses noves que no han estat predites perquè no provenen del passat. I així fou com, mentre se'ls representava aquesta visió del Món, els Ainur s'adonaren que contenia coses que ells no havien pensat. I contemplaren amb sorpresa l'arribada dels Fills de L'Ilúvatar, i les estances per a ells preparades; i copsaren que, per mitjà de la música, ells mateixos havien preparat aquells habitacles, per bé que sense saber que tenien cap altre propòsit més enllà de la bellesa. Perquè els Fills de L'Ilúvatar havien estat concebuts per Ell sol; i havien arribat amb el tercer tema, no eren en el tema que L'Ilúvatar havia proposat al començament, i cap dels Ainur no havia participat en aquesta creació. I, com més els contemplaven, més els estimaven, car eren criatures diferents d'ells, estranyes i lliures, en les quals veien reflectit l'esperit de L'Ilúvatar, i perceberen un aspecte de la seva saviesa que, fins aleshores, havia restat ocult fins i tot per als Ainur.

Ara els Fills de L'Ilúvatar són Elfs i Homes, els Primogènits i els Següents. I, entre tots els esplendors del Món, entre les àmplies sales i espais, i les rodes de foc, L'Ilúvatar va escollir el seu sojorn a les Profunditats del Temps, envoltat d'innombrables estels. I aquest sojorn podria semblar poca cosa a aquells que consideren solament la majestat dels Ainur i no la seva terrible agudesia; a aquells que plantarien a la plana d'Arda els fonaments d'uns pilars amb les puntes afilades com agulles; o a aquells que solament consideren la immesurable vastedat del Món, que els Ainur encara estan configurant, i no copsen la precisió acurada amb què hi disposen les coses a dins. Però després que els Ainur hagueren esguardat la visió d'aquell sojorn, i

hi hagueren vist aparèixer els Fills de L'Ilúvatar, molts dels més poderosos entre ells van encarrilar els seus pensaments i desigs envers aquest lloc. I, d'aquests, Méلكor era el primer, tot i que a la primeria havia estat el més gran dels Ainur que participaven en la Música. I simulà, de primer convençut ell i tot, que desitjava anar-hi i ordenar-ho tot en benefici dels Fills de L'Ilúvatar, mentre controlava l'agitació de calor i de fred que l'escometia. Però el seu desig era sotmetre tant els Elfs com els Homes a la seva voluntat i tenia enveja dels dons que els havia promès L'Ilúvatar; ell també volia tenir súbdits i servidors que li diguessin Senyor i ser amo de la voluntat dels altres.

Però els altres Ainur contemplaren aquell estatge instal·lat en els vastos espais del Món que els Elfs anomenaven Arda, la Terra; i llurs cors eren plens de joia i de llum i llurs ulls vessaven felicitat davant d'aquell esclat de colors; però la fragor de la mar els feia sentir gran desassossec. I observaren els vents i l'aire, i el material del qual era fet Arda, ferro i pedra, plata i or, i moltes altres substàncies: però, de totes, era l'aigua la que més lloaven. I diuen els Èldar que a l'aigua encara hi viu l'eco de la Música dels Ainur, més que a qualsevol altra substància de la Terra; i molts dels Fills de L'Ilúvatar escolten encara insaciables les veus del Mar, tot i no saber què escolten.

Fou, doncs, envers l'aigua que dirigí els seus pensaments aquell Ainu a qui els Elfs anomenen Ulmo, que fou de tots el més profundament instruït per L'Ilúvatar en la música. Però el que més havia pensat en els aires i els vents era Manwë, el més noble dels Ainur. L'estructura de la Terra l'havia meditada Aulë, a qui L'Ilúvatar havia concedit una capacitat i coneixement a penes inferiors als de Méلكor; però Aulë fonamenta el seu delictiu orgull en l'acte de fer, i en la cosa feta, més que no pas en la possessió o en el seu propi domini; raó per la qual dóna i no atresora, i és sempre lliure d'entrebancs per començar una nova obra.

I L'Ilúvatar es dirigí a Ulmo i li digué:

—No veus que aquí, en aquest petit reialme de les Profundi-

tats del Temps, Méلكor ha declarat la guerra a la teva província? Ha concebut un fred cruel i immoderat, però no ha destruït la bellesa de les teves fonts ni la transparència dels teus llacs. Mira la neu i l'obra garneua de la gebrada! Méلكor ha previst calors i foc sense limitació, i no ha exhaurit el teu desig ni tampoc ha apaivagat del tot la música del mar. Esguarda més aviat l'altura i glòria dels núvols i de les boires sempre canviant; i escolta com cau la pluja damunt la Terra! I aquests núvols t'acosten a Manwë, el teu amic, aquell a qui estimes.

Aleshores Ulmo respongué:

—Certament, l'Aigua ha esdevingut encara més bella del que havia imaginat el meu cor, car els meus pensaments més secrets no havien concebut el floc de neu i la meua música no contenia en absolut la caiguda de la pluja. Cercaré Manwë i, plegats, farem melodies que et facin felïç sempre!

I Manwë i Ulmo foren aliats des del començament i en tot serviren fidelment el propòsit de L'Ilúvatar.

Però encara estava parlant Ulmo, i els Ainur encara contemplaven la visió, quan la imatge s'esborrà i s'ocultà als seus ulls; en aquell moment, els va semblar percebre una cosa nova, la Foscor, la qual no coneixien més que de pensament. Però s'havien enamorat de la bellesa de la visió i, absorts en el desplegament del Món que adquiria existència, en tenien la ment plena; perquè, en esvanir-se la visió, la història era incompleta i els cercles de temps no s'havien tancat del tot. I han dit alguns que la visió va acabar abans de l'assoliment del Domini dels Homes i de la desaparició dels Primogènits; per això, tot i que la Música ho conté tot, els Vàlar encara no han vist amb imatges les Edats Posteriors o la fi del Món.

L'esverament s'emparà dels Ainur, però L'Ilúvatar es dirigí a ells per dir-los:

—Sé que els vostres esperits desitgen que això que heu vist no existeixi només en els vostres caps sinó que tingui la mateixa mena d'existència que vosaltres, i alhora diferent. Per tant us

dic: *Eä!* Que totes aquestes coses Siguin! I llançaré al Buit la Flama Imperible, i serà al cor del Món, i el Món Serà; i aquells de vosaltres que ho vulgueu, podreu baixar-hi.

I de sobte els Ainur van veure una llum a la llunyania, com un núvol amb el cor de flama viva; i s'adonaren que allò no era una simple visió, sinó que L'Ilúvatar havia fet una cosa nova: Eä, el Món que És.

S'esdevingué, doncs, que alguns dels Ainur romangueren amb L'Ilúvatar més enllà dels límits del Món, però d'altres, i entre ells molts dels més grans i admirables, s'acomiadaren d'Ell i baixaren al Món. Però L'Ilúvatar els imposà la condició, o potser era una necessitat de llur amor, que d'aleshores ençà els seus poders se subjectarien i es limitarien al Món, i que hi viurien per sempre, fins que fos acabat, de manera que ells serien la vida del Món i el Món la d'ells. I per això s'anomenaren els Vàlar, els Poders del Món.

Però, de primer, quan els Vàlar entraren a Eä, se sentiren astorats i desorientats, perquè era com si encara no hi hagués res fet de tot el que havien contemplat a les imatges, tot era encara per començar, sense formes, i fosc. Perquè la Gran Música havia estat solament el creixement i floriment del pensament en els Espais Eterns i la Visió era una simple predicció; però ara havien entrat al començament del Temps i els Vàlar s'adonaren que el Món havia estat concebut i anunciat, però que ells havien de completar-lo. Així començaren la tasca en deserts immensurats i inexplorats i en èpoques no computades i oblidades, fins que, en les Profunditats del Temps i al bell mig de la vastitud d'Eä, s'esdevingueren aquella hora i aquell indret on s'establiria el sojorn dels Fills de L'Ilúvatar. I, en aquesta tasca, hi participaren principalment Manwë, Aulë i Ulmo; però Mèlkor també hi fou des del començament, i s'entremetia en tot el que es feia per adaptar-ho, si podia, als seus desigs i propòsits particulars; i encengué grans fogueres. Així, doncs, quan la Terra encara era jove i plena de flama, Mèlkor la cobejava, i deia als altres Vàlar:

—Aquest serà el meu reialme i li posaré el meu nom!

Però Manwë era germà de Mèlkor en l'esperit de L'Ilúvatar, i era el principal instrument del segon tema que L'Ilúvatar havia oposat a la dissonànica de Mèlkor; i convocà molts esperits, tant grans com menors, que davallaren als camps d'Arda i l'ajudaren per evitar que Mèlkor entorpís la culminació dels treballs i la Terra s'emmusteís abans de florir.

I Manwë va dir a Mèlkor:

—No et quedaràs aquest regne per a tu sol, injustament, perquè molts altres hi han treballat tant com tu.

I es produí una lluita entre Mèlkor i els altres Vàlar; i aquest cop Mèlkor es retirà i marxà a unes altres regions, on va fer la seva voluntat; però no va treure's mai del cor el desig del Regnat d'Arda.

Els Vàlar van adoptar llavors forma i color i, com que els havia llançat al Món l'amor als Fills de L'Ilúvatar i les esperances en ells dipositades, van adoptar les formes que havien esguardat en la Visió de L'Ilúvatar, exceptuant-ne només la majestuositat i l'esplendor. A més a més, la seva forma provenia del coneixement del Món visible més que no pas del propi Món; i no els calia, com no ens cal a nosaltres, portar vestimenta, ja que quan som nus no perdem cap part del nostre ésser. Per tant els Vàlar, si volen, poden caminar despullats i, quan ho fan, ni tan sols els Èldar els poden veure clarament encara que els tinguin al davant. Però, quan volen vestir-se, alguns Vàlar adopten formes de mascles i uns altres de femella; perquè aquesta diferència de temperament la tenien ja des del començament i és encarnada en l'elecció de cadascun, no provocada per l'elecció, igual que, entre nosaltres, la vestimenta pot mostrar un mascle o una femella però no els determina. Tanmateix, les formes amb què s'abillen els Grans no sempre corresponen a les formes dels reis i reines dels Fills de L'Ilúvatar, perquè, de vegades, es vesteixen amb el seu propi pensament, fet visible en formes de majestat imponent.

I els Vàlar convocaren molts companys, alguns tan grans

com ells i d'altres menys, i treballaren plegats en l'ordenació de la Terra i el domini dels seus tumults. Méلكor veia què feien, que caminaven per la Terra com poders visibles, abillats amb la vestimenta del Món, que eren encantadors i benaurats i que feia goig de veure'ls, i que la Terra estava esdevenint un jardí per al seu delit, perquè vencien els desordres. L'enveja li va anar creixent al cor i també ell va adoptar una forma visible, però, a causa del seu ànim i de la malícia que el consumia, era una forma fosca i terrible. I va davallar a Arda amb un poder i una majestat més gran que els de qualsevol altre Vàlar, com una muntanya enmig del mar amb el cim a frec dels núvols, coberta de gel i amb una corona de foc i fum; i la llum dels ulls de Méلكor era com una flama l'escalfor de la qual ho mustiga tot i ho traspunxa amb un fred mortal.

Així comença la primera batalla dels Vàlar contra Méلكor pel domini d'Arda; i, de tots aquests tumults, els Elfs no en sabien gairebé res. Car el que aquí ha estat descrit procedeix dels mateixos Vàlar, amb qui van parlar els Eldalië a la terra de Valinor, i pels quals foren instruïts, però els Vàlar no explicaren mai gran cosa de les guerres anteriors a l'adveniment dels Elfs. Malgrat tot, diuen els Èldar que els Vàlar s'esforçaren sempre, a desgrat de Méلكor, a governar la Terra i preparar-la per a l'adveniment dels Primogènits; i construïen terres i Méلكor les destruïa; excavaven valls i Méلكor les omplia; obrien camins a les muntanyes i Méلكor els enderrocava; buidaven mars i Méلكor els feia vessar; i res no podia viure en pau ni afermar el seu creixement perquè, tan bon punt els Vàlar començaven la seva feina, Méلكor la desfeia o corrompia. I, malgrat tot, llur tasca no fou del tot estèril; perquè, encara que enlloc ni en cap obra podien assolir els seus objectius ni fer la seva voluntat del tot i tot tenia una forma i un color diferent dels pretesos de bon començament, a poc a poc la Terra es va anar configurant i afermant-se. I així fou establert finalment el sojorn dels Fills de L'Ilúvatar a les Profunditats del Temps i enmig d'innumerables estels.